

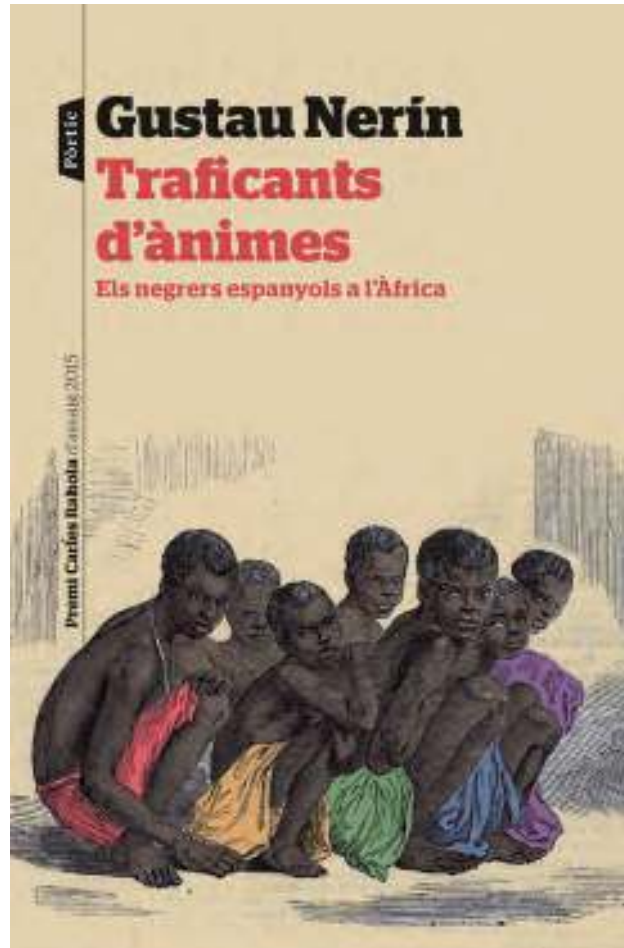
**TRAFICANTS D'ÀNIMES:
ELS NEGRERS ESPANYOLS A L'ÀFRICA**

Gustau Nerín. Barcelona: Pòrtic, 2015.

Maria Porter Moix

Gustau Nerín, antropòleg i historiador amb un llarg període de residència a l'Àfrica, fa en aquest llibre publicat l'any 2015 i premi d'assaig Carles Rahola del mateix any, una exposició raonada dels llocs, períodes, sistemes d'actuació i persones relacionades amb el tràfic de negres des del començament en el segle XVI fins pràcticament els inicis del segle XX.

Potser algú pensarà que el comerç de negres esclaus no té res a veure amb Altafulla i, per tant, fer una recensió d'aquesta obra no té cabuda en els Estudis Altafullencs. Ara bé, la realitat és ben diferent: en el llibre hi apareix un personatge nascut a la vila: Pere Gibert, capità de vaixell, com també hi apareix un de Torredembarra, Esteve Gatell, farmacèutic. Probable-

ment si algú dedica unes quantes hores a investigar l'origen d'una bona part de les cases antigues del poble que duen dates del segle XVIII en les dovelles del seu portal és possible que apareguin més personatges de la vila relacionats amb l'esclavisme.

La captura massiva de negres africans i el seu trasllat a les colònies europees d'altres continents, sobretot a les d'Amèrica, va trasbalsar el conjunt de les poblacions dels territoris on aquesta activitat fou massiva, fins i tot en llocs com Cuba i el Brasil va arribar a substituir la població indígena, de tal manera que encara avui en veiem les conseqüències. El fet no va canviar només la població autòctona de moltes parts dels continents d'Àfrica per defecte, i d'Amèrica per excés, sinó que també és en l'arrel del desenvolupament industrial i econòmic d'Europa, fins i tot té relació amb els corrents artístics.

El text s'estructura en tres blocs o apartats temàtics: una primera part inclou la introducció amb unes reflexions ètiques, fa referència a les dificultats de la documentació, prou abundant de totes maneres, i a algunes particularitats generals de l'organització de les expedicions, amb la descripció no solament del fet material del transport dels captius, la instal·lació i l'equipament dels vaixells, sinó també de l'allotjament en terra dels negres i a les dificultats de la seva venda quan s'arriba al port de destí.

El tema del segon bloc, és pròpiament el cos del llibre. Són vuit capítols, dos de generals iniciats amb Colom, els Reis Catòlics i el descobriment d'Amèrica, on es descriu el sistema d'obtenció de negres amb la col·laboració de moltes persones, armadors, financers, propietaris i capitans de vaixells, encarregats a terra de les factories incloent també els reietons autòctons que amb guerres tribals fan presoners, la creació de les factories, manera d'instal·lar en barracons les persones captivades i les bregues amb l'esquadra anglesa des del moment de la prohibició del comerç esclavista. Les factories s'organitzen com petits poblats on, a més dels barracons per instal·lar els captius, hi ha allotjaments per als encarregats de la custòdia i el manteniment, magatzems etc.

Els sis capítols següents són dedicats als assentaments o factories i altres punts on es poden obtenir negres. Divideix les costes d'Àfrica en zones, sis per la costa atlàntica, capítols II a VII, i un a la costa oriental, capítol VIII. Les sis zones són introduïdes cada una per un mapa. El primer d'aquests capítols és dedicat a l'actuació dels negrers espanyols sobre tot a l'Àfrica occidental amb les illes de Fernando Poo i territoris propers que Portugal cedeix a Espanya i que seran la base de les colònies espanyoles a l'Àfrica. Tot i que el títol del capítol V és *La Guinea Oriental, el món afroibèric*, apareixen negrers espanyols en tot el text, precisament en el capítol VI es relata dins d'un requadre l'odissea sobre l'actuació, procés i mort a la forca del capità del vaixell Panda, Pere Gibert d'Altafulla, i de la seva tripulació. El relat es basa en la documentació conservada a Boston sobre el procés que acaba amb la proclamació

d'innocència per part dels processats. El darrer capítol és dedicat al tràfic de la costa oriental d'Àfrica.

El text acaba amb un epíleg on es fan una sèrie de reflexions sobre l'actuació del negrers espanyols.

Compta amb un bon llistat on barreja fonts i bibliografia, un llistat d'arxius consultats i uns llistats de notes per cada capítol que es redueixen a assenyalar el document, la font i la pàgina de la bibliografia que hi fan referència, però només són indicatius del lloc de procedència. Crec que hi manca un llistat de noms propis i topònims.

Des del punt de vista de l'estructura tipogràfica cal remarcar la creació dels mapes que precedeixen cada un dels capítols III al VIII i l'ús dels requadres que ressalten un text o un fet considerat important.